

ביטוח אמהות

ביטוח אימהות נמנה עם חמשת ענפי הביטוח הראשונים של חוק הביטוח הלאומי, ובמסגרתו משולמים גמלאות שונות ליולדת ומענק אשפוז לבית החולים.

מענק אשפוז

מענק אשפוז נועד לממן את הוצאות הלידה והאשפוז של היולדת והיילוד והוא משולם במישרין לבית החולים. סכום המענק מתעדכן בחודש ינואר מדי שנה, על פי הנוסחה בחוק (לוח ב' 1) ובכל עת שמשרד הבריאות משנה את מחירו של יום אשפוז כללי – באותו שיעור. העדכון נעשה בכפוף להחלטת הממשלה במסגרת חוק ההסדרים. בלידת פג משולם מענק בשיעור מוגדל ובלידה בחו"ל המענק משולם ליולדת במישרין, לאחר שהגישה תביעה.

ב-1995, כשהוחל חוק ביטוח בריאות ממלכתי, היה אשפוזם של יולדות ויילודים, לרבות פגים, כלול בסל שירותי הבריאות שנקבע בחוק, והוא מומן בידי הביטוח הלאומי מסכומי הגבייה לענף אימהות, אך לא שולם באמצעותו. מינואר 1997 שב המוסד לשלם את המענק במישרין לבית החולים. מ-2016 המענקים ממומנים מתקציב האוצר, אך התשלום בפועל לבתי החולים נעשה בידי הביטוח הלאומי.

מענק לידה

מענק לידה נועד לרכישת ציוד ראשוני ליילוד, והוא משולם במישרין ליולדת, לרבות עובדות זרות השוהות בארץ עם היתר. גובה המענק 20% מהסכום הבסיסי¹, בלידת תאומים מלוא סכום הבסיסי, ולכל ילד נוסף – עוד 50% מהסכום הבסיסי.

מיוני 2017 גם אישה היולדת בבית זכאית למענק לידה (התשלום מותנה במסירת תצהיר של מיילדת או רופא על נוכחותם בלידה, על התנהלות הלידה בהתאם להוראות משרד הבריאות בעניין לידות בית ועל העברת מידע ליולדת על עריכת בדיקות סקר יילודים וזיהוי מוקדם של מחלות). לאחר שערך משרד הבריאות את כל הבדיקות הדרושות, הוא מדווח במישרין לביטוח הלאומי על לידת בית, ואין צורך בהגשת תביעה.

דמי לידה

דמי לידה נועדו לפצות יולדת עובדת על אובדן שכרה במהלך חופשת הלידה שהיא חייבת לקחת על פי חוק עבודת נשים. לדמי לידה זכאית יולדת עובדת – שכירה, עצמאית או הנמצאת בהכשרה מקצועית, לרבות עובדות זרות השוהות בארץ כחוק – אשר בתקופה שקדמה ללידה שולמו בעבורה דמי ביטוח כנגד פרקי זמן הקבועים בחוק (**תקופת אכשרה**). מינואר 2017 דמי הלידה משולמים בעבור 8 או 15 שבועות בהתאם לתקופת האכשרה. עד מאי 2007 שולמו דמי לידה בעבור 6 או 12 שבועות, ועד סוף 2016 – ל-7 או 14 שבועות.

את דמי הלידה אפשר להתחיל לקבל לפני מועד הלידה המשוער, אך לכל היותר בעבור מחצית תקופת הזכאות. בתנאים מסוימים אפשר להאריך את חופשת הלידה בארבעה שבועות לכל היותר. מדמי הלידה מנוכים במקור מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות.

תקופת לידה והורות: באוגוסט 2016 השתנה המונח **חופשת לידה לתקופת לידה והורות**, כדי לתרום לתודעה של שוויון בין ההורים.

- **דמי לידה לשכירה:** מחושבים לפי השכר הממוצע ב-3 או 6 החודשים שלפני היום הקובע (יום הפסקת העבודה) – הגבוה בהם. דמי לידה ליום: מחושבים על ידי חלוקת מלוא ההכנסה בשלושת החודשים ב-90 או על ידי חלוקת מלוא ההכנסה בששת החודשים ב-180 (עד פברואר 2017 – הכנסתה היומית הממוצעת שבשלושת החודשים לפני היום הקובע).
 - **דמי לידה לעצמאית:** מחושבים לפי ההכנסה היומית הממוצעת בשלושת החודשים שלפני היום הקובע או שלוש החודשים המקבילים בשנה הקודמת – הגבוה בהם (עד אפריל 2016 – ההכנסה היומית הממוצעת בשלושת החודשים שלפני היום הקובע). כללים אלה והשינויים בהם חלים גם על חישוב דמי לידה לגבר.
 - **דמי לידה לגבר:** בן זוג של יולדת זכאי במקומה לחופשה של 1-9 שבועות (אם היא זכאית ל-15 שבועות) או ל-7-14 ימים (אם היא זכאית ל-8 שבועות). בני הזוג רשאים לשהות בחופשה במקביל למשך שבוע ובלבד ששך ימי החופשה של שניהם לא יעלה על התקופה המרבית שהאישה זכאית לה לבדה. את השבוע המקביל יכול הגבר לקחת בכל זמן שהאישה בחופשה, וממנה מופחת השבוע האחרון.
- הזכאות לחופשת לידה לגבר הוחלה ב-1998. עד מארס 2017 היה הזמן המינימלי 21 ימי חופשה, ומאפריל 2017 – שבעה ימים. מאפריל 2017 יכול גם גבר שבת זוגו זכאית למחצית התקופה לחלוק עימה את החופשה. מאוגוסט 2018 בני זוג בלידה רבת עוברים יכולים לשהות בחופשה מקבילה שבועיים משלושת השבועות הניתנים לכל ילד נוסף שנולד באותה לידה, וימי החופשה של בן הזוג מופחתים ממכסת הזכאות של האישה. זכאות זו מתווספת לזכאות של שבעה ימים במקביל בלידת ילד אחד.

תשלומים נוספים

- **גמלה לשמירת הריון:** משולמת לאישה עובדת, שבגלל סיבות רפואיות הקשורות להריון היא נאלצת להפסיק את עבודתה ל-30 יום לפחות ואינה מקבלת בעבורם תשלום

ביטוח אמהות

ממעסיקה או מכל גורם אחר. תקופת האכשרה זהה לתקופת האכשרה לדמי הלידה, והסכום המרבי לתשלום הוא מלוא הסכום הבסיסי.

- **קצבת לידה:** משולמת למי שילדה בלידה אחת שלושה ילדים או יותר, שנשארו בחיים פרק זמן הקבוע בחוק, והיא משולמת מדי חודש במשך 20 חודשים. גובה הקצבה מחושב לפי הסכום הבסיסי, והיא גבוהה יותר ככל שמספר הילדים גדול יותר. הקצבה הולכת ופוחתת במהלך תקופת הזכאות.
- **הוצאות הסעה לבית חולים:** כל יולדת זכאית להסעה לבית החולים הקרוב למקום מגוריה.
- **קצבה לאישה עם מוגבלות:** משולמת לאם עצמאית (יחידנית), שנקבעה לה דרגת אי-כושר השתכרות בשיעור 100% והיא אינה מסוגלת לטפל בילד. הקצבה משולמת למשך שלושה חודשים ושיעורה 30% מהשכר הממוצע. בן הזוג של אישה זכאי לתגמול בגובה דמי לידה לגבר (ראו לעיל) למשך 15 שבועות (עד נובמבר 2018 – 14 שבועות).
- **קצבה ותגמול בעת פטירת יולדת:** בן זוגה של יולדת שנפטרה בעת הלידה או בתוך שנה מיום הלידה זכאי לקצבה למשך 24 חודשים בעד כל יילוד שנולד באותה הלידה. שיעור הקצבה 30% מהשכר הממוצע (אם משולמת לילד קצבת שאירים או תלויים – ל-12 חודשים בלבד). אם בן הזוג הפסיק לעבוד כדי לטפל בתינוק, משולם לו למשך 14 שבועות תגמול מיוחד בגובה דמי הלידה. מדי שנה יש כעשרה מקרים כאלה.
- **תשלום בעבור בדיקת מי שפיר:** משולם למבוטחת או לאשת מבוטח שמלאו לה 35 אך טרם מלאו לה 37, ושאין היא זכאית לבדיקה לפי תקנות בריאות העם. הביטוח הלאומי מעביר למשרד הבריאות תשלומים על בדיקות שנעשו בבתי חולים לפי תעריף שנקבע בהיתר להעלאת מחירי האשפוז לטיפולים אמבולטוריים.

שינויי חקיקה ומדיניות ב-2022

בחוק התוכנית הכלכלית התשפ"ב-2022 (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2020 ו-2021), הוגדלו התשלומים המיוחדים בעד יילוד של אישה שנפטרה ובעד יילוד של נכה בעלת אי כושר של 100% ב-2.45% לשנת 2022 בלבד עקב הקפאת השכר הממוצע בשנה זו.

מגמות עיקריות

מענק לידה

ב-2022 שולמו מענקי לידה ל-181,300 יולדות – ירידה של 1% לעומת 2021 (לוח 1). מספר הנשים בגיל הפוריות (15-44) עלה בין שתי השנים ב-1.9%, אך מספר המענקים בגין לידות לכל 1,000 נשים בגיל הפוריות ירד מ-94 ל-91. ב-2018 עמד שיעור זה על 98 ולמעט שנת 2020 ניכרת ירידה הדרגתית לאורך השנים מאז. מגמת ירידה זו בשיעורי הפרייה (מספר הילדים לאישה)

מאפיינת את המדינות החברות ב-OECD, ולאחרונה גם את ישראל². בדומה ל-2020-2021, 98.1% ממענקי הלידה שולמו בגין לידת יחיד. 3,412 מן המענקים שולמו בעבור תאומים (2 פחות מב-2021), ו-77 בעבור לידת שלושה ילדים ויותר (לעומת 65 ב-2021).

לוח 1: מענקי לידה, 2018-2022

שנה	מספר מענקי הלידה	שינוי לעומת שנה קודמת (%)	מספר המענקים ללידת יחיד	מספר המענקים ללידה רבת עוברים	מספר המענקים ל-1,000 נשים בגיל הפוריות*
2018	183,950	1.3	179,989	3,961	98
2019	181,437	-1.4	177,582	3,855	95
2020	177,821	-2.0	174,527	3,294	92
2021	183,153	3.0	179,674	3,479	94
2022	181,300	-1.0	177,811	3,489	91

* בנות 15-44 במהלך השנה.

התפלגות מענקי הלידה לפי סניף הביטוח הלאומי דומה להתפלגות ב-2021. בסניפים ירושלים³, באר שבע ורמלה, שבהם כשליש מכלל הנשים בגיל הפוריות, שולמו כשליש מהמענקים – 26,479, 20,267 ו-16,030 בהתאמה, וגם כשליש מהמענקים בלידות מרובות עוברים: 394, 401 ו-269 בהתאמה. השיעורים הגבוהים ביותר של לידות רבות עוברים היו בסניפים נצרת, כפר סבא, נהריה וירושלים צפון (2.3%-2.6% מהמענקים), והנמוכים ביותר באשדוד, בני ברק, ירושלים וכרמיאל (1.4%-1.7% מהמענקים).

שיעור מענקי הלידה ששולמו ב-2022 בעבור ילד שלישי ויותר (בלידת יחיד) היה דומה לזה שב-2021 – כ-44%. כרבע מן המענקים שולמו בעבור ילד שני, ופחות מ-30% בעבור ילד ראשון (לוח 2). גם מספר המענקים בגין לידות מרובות עוברים ושיעורם בכלל המענקים היה דומה ל-2021 – כ-3,500, ושיעורם היה כ-1.9%.

לוח 2: מענקי לידה לפי מקומו של הילד במשפחה (אחוזים)*, 2018-2022

שנה	מספר מענקי הלידה	ילד ראשון	ילד שני	ילד שלישי ויותר	תאומים או יותר
2018	183,950	29	26	43	2
2019	181,437	29	25	43	2
2020	177,821	29	25	44	2

2 לפי ה-OECD, ב-2020 היה שיעור הפריון לאשה בישראל 2.90 וב-2021 3.00. בשנים 2005-2017 היתה עלייה מתונה (מ-2.84 ל-3.11) וב-2017-2020 ירידה (מ-3.11 ל-2.90). ראו נתוני הלמ"ס וה-OECD:

<https://data.oecd.org/pop/fertility-rates.htm>. https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2023/075/11_23_075b.pdf

3 סניף ירושלים פוצל לשניים – ירושלים וצפון ירושלים (מזרח ירושלים). בסך הכל שולמו ב-2022 בשני הסניפים 34,249 מענקים (בדומה ל-2021 – 34,764), בהם בצפון ירושלים.

ביטוח אמהות

שנה	מספר מענקי הלידה	ילד ראשון	ילד שני	ילד שלישי ויותר	תאומים או יותר
2021	183,153	28	26	45	2
2022	181,300	29	25	44	2

* הנתונים מעוגלים לנקודת האחוז הקרובה.

מענק אנשפוז ותוספת לפג

ב-2022 שולמו כ-180,700 מענקי אנשפוז – ירידה של 0.4% לעומת 2021 (לוח 3). כמעט מחציתם (48.7%) שולמו לשישה בתי חולים: שערי צדק, סורוקה, הדסה (עין כרם והר הצופים), איכילוב-ליס, מעייני הישועה ושיבא. תוספת לפג⁴ שולמה ב-2,340 מקרים – 60 פחות מב-2021 (ירידה של 2.5%). מספר הלידות שבהן שולמה תוספת אחת או יותר לפגים ירד מ-2,040 ל-2,027 ושיעורן בכלל המקרים היה כ-1.3%.

לוח 3: מענקי אנשפוז לפי בית חולים, 2022

בית חולים	מענקי אנשפוז	לידות עם פגים	פגים
שערי צדק	22,059	154	175
סורוקה	16,951	268	307
הדסה (עין כרם והר הצופים)	14,711	123	146
איכילוב-ליס	12,552	108	123
מעייני הישועה	11,165	59	69
שיבא	10,551	173	216
שמיר (אסף הרופא)	8,213	100	116
לניאדו	7,237	50	51
בילינסון	6,758	122	150
מאיר	6,574	99	112
אסותא אשדוד	6,408	49	54
העמק	5,126	58	65
המרכז הרפואי לגליל (נהריה)	4,860	68	82
קפלן	4,552	42	44
וולפסון	4,372	54	61
רמב"ם	4,166	71	84
הלל יפה	4,101	57	66
ברזילי	3,695	56	60
פוריה	3,418	40	46
כרמל	3,364	38	40

4 כהגדרתו בביטוח לאומי, משקלו עד 1,750 גרם, והוא אושפז ארבעה ימים לפחות במחלקה לטיפול נמרץ יילודים.

פגים	לידות עם פגים	מענקי אשפוז	בית חולים
45	37	3,323	בני ציון
44	39	2,917	רבקה זיו
28	28	2,816	הסהר האדום
28	25	2,522	סנט ג'וזף
34	33	2,268	המשפחה הקדושה
29	25	2,229	הצרפתי
36	25	1,978	EMMS נצרת
23	20	679	אל מקאסד
6	6	600	יוספטל
0	0	522	אל קודס
2,340	2,027	180,687	סך הכל

גמלה לשמירת הריון

ב-2022 שולמו 13,341 גמלאות לשמירת הריון – עלייה של 16.7% לעומת 2021 לאחר ירידות בשנתיים הקודמות (לוח 4). מאחר שגמלה זו משולמת לנשים עובדות, נראה שהסיבה לגידול החד היא התאוששות שוק התעסוקה ממשבר הקורונה. למעשה, מספרן של המקבלות חזר בקירוב למספרן ב-2019, טרום המגיפה.

בדומה ל-2021, כ-81% מהמקבלות היו בנות 25-39, וכחמישית מהן צעירות יותר או מבוגרות יותר (לוח 5). הגיל הממוצע היה 31.8, והחציוני – 31.6. בסניפי ירושלים, באר שבע, רמלה ורחובות שולמו במצטבר 5,128 גמלאות, ובסך הכל שולמו בארבעה סניפים אלה ב-2022 כ-38% מהגמלאות לשמירת הריון, בדומה לחלקן היחסי ב-2021.

בדומה ל-2021, משך התשלום הממוצע והחציוני לגמלה ב-2022 היה 94 ו-83 בהתאמה). כמעט כל הנשים (13,257, 99.4%) קיבלו גמלה בעבור תקופה אחת, ומעטות (84, 0.6%) קיבלו בעבור שתי תקופות ויותר. ההכנסה החודשית הממוצעת של מקבלת גמלה היתה 8,336 ש"ח והחציונית 7,530 ש"ח. 16.6% מן המקבלות (2,220 נשים) השתכרו יותר מהשכר החודשי הממוצע למשרת שכיר⁵ (פחות משיעורן ב-2021 – 17.8%), ו-83.4% (11,121) השתכרו בגובה השכר הממוצע או פחות ממנו, קצת פחות משיעורן ב-2020 – 82.2%. התשלום הממוצע ליום היה 231 ש"ח והחציוני 245 ש"ח (נתונים כמעט זהים ל-2021).

לוח 4: נשים שקיבלו גמלה לשמירת הריון, 2018-2022

שנה	מקבלות גמלה לשמירת הריון	שינוי לעומת שנה קודמת (%)
2018	13,518	3.1

5 כפי שמתפרסם בלוח 1.10 בירחון הסטטיסטי של המוסד לביטוח לאומי.

ביטוח אמהות

שנה	מקבלות גמלה לשמירת הריון	שינוי לעומת שנה קודמת (%)
2019	13,602	0.6
2020	11,952	-12.1
2021	11,436	-4.3
2022	13,341	16.7

לוח 5: מקבלות גמלה לשמירת הריון לפי גיל, 2022

גיל	מקבלות גמלה לשמירת הריון	אחוזים מכלל המקבלות
עד 19	38	0.3
20-24	1,406	10.5
25-29	3,817	28.6
30-34	4,254	31.9
35-39	2,788	20.9
40-44	893	6.7
45-49	124	0.9
+50	21	0.2
סך הכל	13,341	100.0

דמי לידה

ב-2022 קיבלו כ-134,100 נשים דמי לידה – ירידה של 3.4% לעומת 2021. לירידה שתי סיבות: האחת, תנאי הזכאות לגמלה שבו להיות כמו לפני משבר הקורונה⁶, והאחרת היא הירידה במספר הלידות (כאמור לעיל במענקי אשפוז ומענקי לידה). מספר המקבלות דמי לידה בהשוואה למספר המקבלות מענק לידה (לוח 1) גדל עם השנים וב-2021 הוא הגיע ל-75.7% (ביטוי לשינוי במאפיינים מסוימים של השתלבות נשים בתעסוקה), אך ב-2022 ירד השיעור ל-73.9%. אפשר להניח כי הירידה היא לפחות בחלקה תוצאה של השלכות מגפת הקורונה.

בדומה ל-2021 היה גילן הממוצע 31.3; 13.9% היו בנות 25 או פחות ו-26.2% בנות 35 ויותר (לוח 7). 89.7% מהן היו שכירות, 3.7% היו שכירות ועצמאיות ו-6.6% עצמאיות. בהשוואה ל-2021 ירד שיעור השכירות בלבד ועלה שיעור העצמאיות בלבד. כ-97.1% היו זכאיות לתשלום למלוא התקופה (15 שבועות) ויתרתן לתקופה חלקית (8 שבועות).

מהתפלגות דמי הלידה לפי גובה התשלום כאחוז מהשכר החודשי הממוצע לשכיר, ניכרת עלייה ברמת השכר: 28.4% מהנשים קיבלו ב-2022 סכום ליום שאינו עולה על מחצית השכר החודשי הממוצע לעומת 29.6% ב-2021, ו-27.5% קיבלו סכום הגבוה ממנו לעומת 25.2% ב-2021 (לוח

6 על ההקלה בתנאי הזכאות בתקופת הקורונה ראו **דוח שנתי 2021**, פרק אמהות, שינויי חקיקה.

6. בדומה לגמלה לשמירת הריון, גם גמלה זו משולמת לנשים עובדות, ולכן נראה שהעלייה ברמת השכר קשורה להתאוששות בשוק התעסוקה לאחר משבר הקורונה.

מאחר שגובה דמי הלידה הוא השכר שלפני הלידה (עד פי חמישה הסכום הבסיסי – 45,645 ש"ח ב-2022), ההתפלגות לפי גובה התשלום מייצגת את התפלגות השכר של נשים אלה. ב-2022 היה שכרן הממוצע (בקירוב, בשל התקרה לדמי לידה) 10,154 ש"ח לחודש, שהם 86.2% מהשכר החודשי הממוצע למשרת שכיר – עלייה ניכרת לעומת 82.6% ב-2021. העלייה עשויה להיות מוסברת בחלקה בצמצום השפעת הקורונה על הנשים בשוק התעסוקה. הסכום הממוצע ליום ב-2022 היה 338 ש"ח לעומת 328 ש"ח ב-2021 (במחירי 2022). דמי הלידה משתנים על-פי מאפייני דמוגרפיה: הסכום גדל ככל שגיל האישה עולה (לוח 7), והתשלומים לתושבות מרכז הארץ גבוהים מהתשלומים לתושבות הפריפריה. בסניף תל אביב שכרן היחסי הוא הגבוה ביותר – כמעט פי 1.5 מהשכר הממוצע (לוח 8).

לוח 6: מקבלות דמי לידה לפי התשלום ליום כאחוז מהשכר היומי הממוצע למשרת שכיר* (מספרים מוחלטים ואחוזים), 2022-2018

שנה	סך הכל (מספרים מוחלטים)	עד 1/4 השכר הממוצע (%)	1/2-1/4 השכר הממוצע (%)	3/4-1/2 השכר הממוצע (%)	3/4 עד מלוא השכר הממוצע (%)	יותר מהשכר הממוצע (%)
2018	133,116	5.6	21.7	27.6	18.8	26.3
2019	132,397	5.6	21.4	27.7	18.9	26.4
2020	132,275	6.3	23.8	27.0	18.2	24.7
2021	138,722	5.9	23.7	26.7	18.5	25.2
2022	134,053	6.0	22.4	25.6	18.6	27.5

* רבות תשלומים ששולמו למקבלות דמי לידה באותה שנה ובינואר בשנה העוקבת, ללא הפרשים ששולמו בתקופות מאוחרות יותר.

לוח 7: דמי לידה לפי גיל – ממוצעים וכאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום*, 2022

גיל	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
עד 24	18,587	215	54.8
25-29	37,248	286	72.9
30-34	43,051	372	94.8
35-39	26,672	414	105.5
+40	8,495	430	109.6
כלל מקבלות דמי הלידה	134,053	338	86.2

* ב-2022 – 392 ש"ח ליום.

לוח 8: דמי לידה לפי סניף – ממוצעים וכאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום*, 2022

סניף	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
תל אביב	5,548	575	146.6
רמת גן	3,955	505	128.8
כפר סבא	5,434	485	123.6
ראשון לציון	2,825	389	99.1
פתח תקוה	7,943	385	98.0
חולון	2,318	357	91.0
רחובות	7,549	355	90.5
נתניה	5,182	350	89.3
חיפה	4,135	347	88.4
קרית	2,694	341	87.0
יפו	2,277	335	85.3
אשקלון	3,017	317	80.8
חדרה	6,156	309	78.9
ירושלים	20,406	308	78.6
עפולה	3,246	308	78.4
רמלה	12,927	308	78.4
בני ברק	8,405	304	77.5
אשדוד	3,719	302	77.1
נהריה	3,252	296	75.4
באר שבע	10,846	286	73.0
כרמיאל	1,336	278	70.9
טבריה	4,428	267	68.2
נצרת	4,723	243	62.0
ירושלים צפון	1,726	216	55.1
סך הכל**	134,047	338	86.2

* ב-2022 – 392 ש"ח ליום.

** שישה במשרד הראשי.

דמי לידה לגברים

ב-2022 קיבלו 1,485 גברים דמי לידה – עלייה של 15.1% לעומת 2021. מספר המקבלים עלה מאוד עם השנים, אך נעצר ב-2020: ב-2016 617 גברים, ב-2017 – 911, ב-2018 – 1,368 וב-2019 – 1,621 גברים. ב-2020 קיבלו רק 1,412 גברים דמי לידה. יתכן שאחת הסיבות לירידה בשנים 2020-2021 היתה השינויים בתעסוקה בעקבות משבר הקורונה. הגידול הבולט ב-2017 וב-2018 הוא בעיקר תוצאה של קיצור פרק הזמן המינימלי לחופשה הניתן לאב על חשבון מכסת חופשת הלידה של האם, מ-21 ימים ל-7 ימים, והאפשרות לשהות בחופשה במקביל לה.

רוב הגברים ב-2022 (1,178) קיבלו דמי לידה במקום חלק מחופשת הלידה של בנות זוגן, ומיעוטם היו הורים במשפחות חד-מיניות או הורים מאמצים – עלייה של 14.5% לעומת 2021. 34.1% בהם (402) קיבלו דמי לידה במקביל לבת הזוג ו-334 (83.1%) שהו בחופשה במקביל לבת הזוג. 350 גברים שהו בחופשה של שבעה ימים – 334 מהם עם האישה ו-16 במקומה. בסך הכל שהו בחופשה שנמשכה פחות מ-21 ימים 34.7% מהגברים שקיבלו דמי לידה בעקבות בנות זוגם (409 גברים).

בעוד מחצית מן הנשים שקיבלו דמי לידה השתייכו לסניפים ירושלים (15.2%), רמלה (9.6%), באר שבע (8.1%), בני ברק (6.3%), פתח תקוה (5.9%) ורחובות (5.6%), השיעורים הגבוהים ביותר של גברים נמצאו בירושלים (12.1%), תל אביב (11.8%), כפר סבא (6.6%), רחובות (6.5%), פתח תקוה (6.4%) ורמלה (5.9%). היחס בין מספר הנשים למספר הגברים היה בממוצע 90 ל-1 (יחס נמוך יותר לעומת ל-2021 בשל העלייה במספר הגברים שקיבלו דמי לידה לעומת ירידה במספר הנשים), אך ניכרו הבדלים גדולים בין הסניפים: כך למשל, בתל אביב, ברמת גן, בכפר סבא ובחיפה היחס היה 1 ל-32, 47, 55, ו-59 בהתאמה, לעומת צפון ירושלים, בני ברק, רמלה ונצרת 1 ל-382, 432, 149 ו-143 בהתאמה.

הגיל הממוצע של כלל הגברים שקיבלו דמי לידה היה 36.2 – גבוה מגילן הממוצע של כלל הנשים – 31.3. 43.2% בהם היו בני 25-34 לעומת יותר מ-59.9% מן הנשים. רק כאחוז אחד מן הגברים היו בני 25 ופחות לעומת 13.9% מהנשים, ו-55.7% היו בני 35 ויותר לעומת 26.2% מהנשים (לוח 9). 77.3% מן הגברים שקיבלו דמי לידה השתכרו יותר מהשכר הממוצע למשרת שכיר (קצת פחות מ-2021 – 78.1%), לעומת 27.5% מהנשים.

לוח 9: מקבלי דמי לידה (נשים וגברים) לפי גיל (אחוזים), 2022

גיל	נשים (n=134,053)	גברים (n=1,485)
עד 24	13.9	1.1
29-25	27.8	11.9
34-30	32.1	31.3
39-35	19.9	32.3
40 או יותר	6.3	23.4
סך הכל	100.0	100.0

ביטוח אמהות

גיל	נשים (n=134,053)	גברים (n=1,485)
גיל ממוצע (שנים)	31.3	36.2

דמי הלידה הממוצעים ליום לגבר היו גבוהים ב-2022 פי 2.1 משל הנשים – 721 ש"ח לעומת 338 ש"ח בהתאמה, והחופשה הממוצעת ארכה 50 ימים לעומת 104 ימים בממוצע לאישה. לכן התשלום הממוצע לגברים היה 35,450 ש"ח לעומת 35,372 ש"ח בממוצע לנשים⁷.

גילם הממוצע של הגברים שחלקו את חופשת הלידה עם בנות זוגם היה גבוה מזה של הנשים – 35.2 לעומת 32.6. דמי הלידה הממוצעים ליום היו 729 ש"ח לעומת 271 ש"ח בהתאמה – פי 2.7 יותר מן הנשים. תשלום ליום הגבוה מהשכר הממוצע קיבלו 79.2% מהגברים לעומת 16.7% מן הנשים (לוח 10). משך החופשה שלהם היה 38.8 ימים בממוצע לעומת 70.3 של הנשים⁸.

לוח 10: גובה דמי הלידה ליום כחלק מהשכר הממוצע למערכת שכיר בקרב גברים ונשים שחלקו חופשת לידה (אחוזים), 2022

דמי לידה ליום כחלק משכר הממוצע	נשים (n=1,178)	גברים (n=1,178)
עד רבע השכר הממוצע	19.2	0.3
יותר מרבע ועד מחצית השכר הממוצע	31.5	1.9
יותר מ-3/4 מהשכר הממוצע	21.4	5.6
יותר מ-3/4 מהשכר הממוצע ועד השכר הממוצע	11.2	13.0
יותר מהשכר הממוצע ועד פעמיים השכר הממוצע	11.5	42.4
יותר מפעמיים ועד שלוש פעמים השכר הממוצע	3.2	21.1
יותר משלוש פעמים השכר הממוצע	2.0	15.8
סך הכל	100.0	100.0

היקף התשלומים

התשלומים בענף אמהות עלו ב-2022 ב-1.3% במחירים קבועים לעומת 2021 (בהשוואה לעלייה של 4.3% בין 2020 ל-2021). הסיבה לעלייה היא העליות בשכרן של הנשים, מענקי אשפוז שהתעדכנו, הגידול במספר המקבלות גמלה לשמירת הריון והגידול במספר הגברים מקבלי דמי לידה, ובה-בעת הירידות במספר המקבלות דמי לידה ובמספר מענק האשפוז והתוספות לפג. שיעור התשלומים לדמי לידה בכלל התשלומים בענף היה 56.2%, גבוה משיעורם ב-2021 – 54.4% (לוח 11).

7 הנתונים בפסקה זו נוגעים לכל הגברים שקיבלו דמי לידה, לרבות גברים במשפחות חד-מיניות.

8 הממוצע המשותף גבוה מ-105 ימים, משום שבלידות מרובות עוברים חופשת הלידה ארוכה יותר.

שיעורם של תשלומי הענף בכלל תשלומי הביטוח הלאומי עלה בין שתי השנים מ-6.9% ל-7.9% – תוצאה של המשך הירידה בתשלומים בענף אבטלה בתקופת הקורונה. ב-2019, לפני התפרצות המגפה, היה שיעורם 8.6%.

לוח 11: תשלומים לגמלאות אימהות (מיליוני ש"ח, מחירי 2022), 2018-2022

שנה	סך הכל	מענק אשפוז	מענק לידה	דמי לידה	שמירת הריון	תשלומים אחרים*
2018	8,354.1	3,298.9	227.0	4,488.1	293.1	47.1
2019	8,502.8	3,321.6	223.7	4,607.1	302.1	48.3
2020	8,496.5	3,246.7	215.8	4,688.6	292.1	53.3
2021	8,859.2	3,498.3	216.1	4,816.6	271.8	56.4
2022	8,970.9	3,362.6	213.2	5,046.2	296.4	52.7

* תשלומים לפי חוק הביטוח הלאומי: הסעת יולדות ובדיקות מי שפיר; תשלומים לפי חוקים אחרים: דמי לידה למשוררות צה"ל ומענק לידת רב עוברית.